

KLIMATYCZNE BŁĘDNE KOŁO

**WPŁYW HODOWLI PRZEMYSŁOWEJ
NA ZWIERZĘTA, ROLNIKÓW I ŻYWNOSĆ**

PODSUMOWANIE RAPORTU

Raport „Klimatyczne błędne koło” przedstawia jedenaste przejmujących przykładów z Brazylii, Nigerii, USA, Wietnamu i całej Europy, które pokazują, jak przemysłowa hodowla zwierząt pogrąża się w błędnym kole, napędzając zmiany klimatu, z którymi sama się mierzy. Przypadki te obrazują ogromne straty spowodowane ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi wynikającymi z kryzysu klimatycznego. Negatywne skutki dotyczą nie tylko ludzi – zagrażają zwierzętom hodowlanym, źródłom utrzymania rolników i bezpieczeństwu żywnościowemu, a także powodują globalne straty w wysokości 143 miliardów dolarów rocznie (Newman & Noy 2023).

Tylko w opisywanych w raporcie jedenastu przypadkach, życie straciło ponad 14,8 miliona zwierząt. Liczba ta to z pewnością niewielki procent zwierząt, które najprawdopodobniej giną w podobnych tragediach każdego roku na całym świecie. Od lat 70. XX wieku częstotliwość występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych wzrosła czterokrotnie (FAO, 2023). Jeśli nie zostaną podjęte pilne działania, liczba ofiar wśród zwierząt hodowlanych prawdopodobnie będzie dalej wzrastać.

Od fal upałów w Wielkiej Brytanii przez huragany w Stanach Zjednoczonych, po powodzie w całej Europie, Azji i Afryce – żadna część świata nie jest odporna na skutki ekstremalnych zjawisk pogodowych. Katastrofy klimatyczne opisane w niniejszym raporcie obejmują m.in.:

- śmierć 1,2 miliona ptaków hodowlanych, 14 000 krów mięsnych i 14 000 świń w wyniku powodzi w Brazylii w maju 2024 r.,
- śmierć 18 500 kurcząt na skutek stresu ciepłego podczas transportu w czasie fali upałów w Wielkiej Brytanii w 2022 r.,
- śmierć 5,75 miliona ptaków, 44 556 krów i tysięcy świń z powodu tajfunu w Wietnamie w 2024 r.,
- śmierć około 750 000 zwierząt hodowlanych na 126 fermach w północnej Francji w lipcu 2022 r.,
- śmierć około 5 milionów kurcząt w zaledwie jednym stanie USA po uderzeniu huraganu Helene we wrześniu 2024 r.,
- śmierć szacowanych 163 000 zwierząt hodowlanych z powodu stresu ciepłego w Holandii latem 2019 r.

Konieczne jest podjęcie pilnych działań przez światowe rządy w celu zmniejszenia oddziaływania hodowli zwierząt na zmiany klimatyczne. Niezbędna jest transformacja systemu produkcji żywności i wspieranie rolników w odchodzeniu od przemysłowej hodowli zwierząt na rzecz upraw i hodowli bardziej przyjaznych dla klimatu i natury. Władze państwowe potrzebują realnych rozwiązań w zakresie zmiany systemu produkcji żywności, opartych na łagodzeniu skutków i adaptacji, które będą w stanie chronić ludzi i zwierzęta przed katastrofami klimatycznymi, a docelowo uratować nasz świat.

Nowe podejście do globalnego sposobu produkcji żywności ma kluczowe znaczenie dla ograniczenia emisji gazów cieplarnianych oraz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDG) i globalnych celów w dziedzinie różnorodności biologicznej.

Światowe systemy żywnościowe generują jedną trzecią całkowitej emisji gazów cieplarnianych (Crippa et al., 2021). Compassion in World Farming wykazało, że sektor hodowli zwierząt – zdominowany przez przemysłową hodowlę zwierząt – obejmuje około 95 miliardów zwierząt lądowych i jest źródłem większej bezpośredniej emisji gazów cieplarnianych niż wszystkie samoloty, pociągi i samochody łącznie.

Protestujący przed siedzibą Defra (Departament Środowiska, Rybołówstwa i Spraw Wsi). Londyn, Anglia.

Świnie stoją za ogrodzeniem z siatki, uwięzione w wodzie, która zalala włoską fermę świń.

© Stefano Belacchi/Essere Animali/We Animals

Jeśli globalny popyt na mięso utrzyma się na obecnym poziomie, do 2100 r. sektor ten może przyczynić się do zwiększenia ocieplenia klimatu o prawie 1°C (Ivanovich i in., 2023). Osiągnięcie celu porozumienia paryskiego będzie więc prawie niemożliwe, a ryzyko wystąpienia kolejnych katastrof klimatycznych jeszcze większe. Może to również spowodować przekroczenie granic planetarnych, wywołując nagłe i nieodwracalne zmiany środowiska na skalę globalną.

Ekstremalne zjawiska pogodowe poważnie wpływają na źródła utrzymania i bezpieczeństwo żywnościowe milionów ludzi każdego roku. Niszczą uprawy, zabijają zwierzęta hodowlane lub powodują u nich poważne obrażenia i choroby.

Nasz raport pokrótce omawia kilka różnych, pilnie potrzebnych rozwiązań problemu.

Mitygacja, czyli ograniczanie skutków zmian klimatycznych. Program ONZ ds. Środowiska (UNEP) twierdzi, że jednym z najbardziej opłacalnych sposobów na uniknięcie globalnego ocieplenia o 0,3°C jest skupienie się na redukcji emisji metanu.

Przekształcenie systemów żywnościowych wymaga kompleksowego podejścia „One Health”, uwzględniającego wzajemną zależność między zdrowiem ludzi, dobrostanem zwierząt oraz środowiskiem naturalnym.

W raporcie pokazujemy, jak przemysł spożywczy promuje „zrównoważoną intensyfikację” jako rozwiązanie, mimo że takie systemy stanowią dodatkowe zagrożenie. Reforma systemów żywnościowych musi zostać uznana za jeden z głównych filarów globalnych działań na rzecz ochrony klimatu.

Niskoemisyjne praktyki rolnicze, takie jak agroleśnictwo, rolnictwo regeneracyjne i systemy leśno-pastwiskowe, są nie tylko lepsze z punktu widzenia dobrostanu zwierząt, ale także sprzyjają bioróżnorodności, są bardziej przyjazne dla środowiska i bardziej odporne na ekstremalne warunki pogodowe.

Adaptacja polega na dopasowaniu naszych działań do przewidywanych skutków zmian klimatu. Mogą to być proste i często lokalne rozwiązania, jak zapewnienie zwierzętom na terenach dotkniętych upałami dostępu do cienia, wody i lepiej wentylowanych pomieszczeń. Na większą skalę może to oznaczać stosowanie metod rolnictwa regeneracyjnego.

Raport „Klimatyczne błędne koło” przedstawia, jak redukcja spożycia mięsa w krajach Globalnej Północy będzie miała największy wpływ na obniżenie emisji gazów cieplarnianych pochodzących z hodowli zwierząt. Bardziej roślinna, zdrowsza dieta ma kluczowe znaczenie dla ochrony ludzi i naszej planety.

Państwa muszą podjąć ambitne i wymierne działania w zakresie produkcji żywności. Powinny one uwzględniać kluczową rolę systemów żywnościowych w osiąganiu celów klimatycznych, środowiskowych i zdrowotnych.

Bez takich działań na poziomie krajowym, porozumienie paryskie prawdopodobnie nie zostanie osiągnięte, a granice planetarne zostaną przekroczone. Spowoduje to występowanie coraz poważniejszych i coraz częstszych katastrof klimatycznych. Stworzy także zagrożenie dla jeszcze większej liczby ludzi i zwierząt oraz różnorodności biologicznej naszej planety.

MORDERCZE UPAŁY UJAWNIAJĄ WADY HODOWLI PRZEMYSŁOWEJ

© Andrew Skowron/We Animals

Świnie w kojcach indywidualnych na fermie przemysłowej w Polsce.

„Wieczorem 10 lipca jak zwykle zamykałam chlewnię i robiłam obchód. Zawsze zwracam uwagę na włączone: prąd, klimatyzatory, wentylację – bo to są najważniejsze elementy. Załączyliśmy alarmy i poszliśmy spać. To, co zobaczyłam, otwierając chlewnię rano, było wstrząsające. Nikomu nie życzę takich widoków. Cały trud, cała nasza praca legły w gruzach”.

Hanna Szypryt, hodowczyni z Bydgoszczy

Latem 2023 r. Polska doświadczyła intensywnej fali upałów. Upały te były częścią serii ekstremalnych zjawisk pogodowych w całej Europie, przypisywanych zmianom klimatu, które spowodowały śmierć ponad 47 000 osób. Rządowe Centrum Bezpieczeństwa wydało ostrzeżenia przed upałami, a w Legionowie pod Warszawą w sierpniu odnotowano temperaturę 35,5°C.

Z powodu ekstremalnych zjawisk pogodowych Polska traci rocznie 6 miliardów złotych. Polska hodowla zwierząt, zdominowana przez hodowlę

przemysłową, odczuwa boleśnie wpływ zmian klimatycznych, które prowadzą do „poważnego zagrożenia dobrostanu zwierząt” oraz spadku produkcji. Powtarzające się susze ograniczyły dostęp do wody i paszy, skutkując spadkiem produkcji – w latach 2006–2015 produkcja kukurydzy zmniejszyła się o 39%.

Utrzymanie odpowiedniej temperatury na fermach przemysłowych stanowi istotny problem. W lipcu 2023 r. 1000 świń zmarło na fermie w Bydgoszczy w środkowej Polsce w wyniku awarii systemu wentylacyjnego.

Świnie na fermie Hanny Szypryt udusiły się na skutek awarii systemu wentylacji – tlen przestał być doprowadzany do pomieszczeń, a intensywne upały dodatkowo obciążły system chłodzenia. Wypłacone hodowcom ubezpieczenie nie pokryło w pełni kosztów strat, w związku z czym lokalna społeczność postanowiła zorganizować zbiórkę na rzecz hodowców.

Polska podlega przepisom prawa UE w zakresie ochrony dobrostanu zwierząt, a Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi dostrzega rosnącą częstotliwość występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych i ich wpływ na zwierzęta hodowlane.

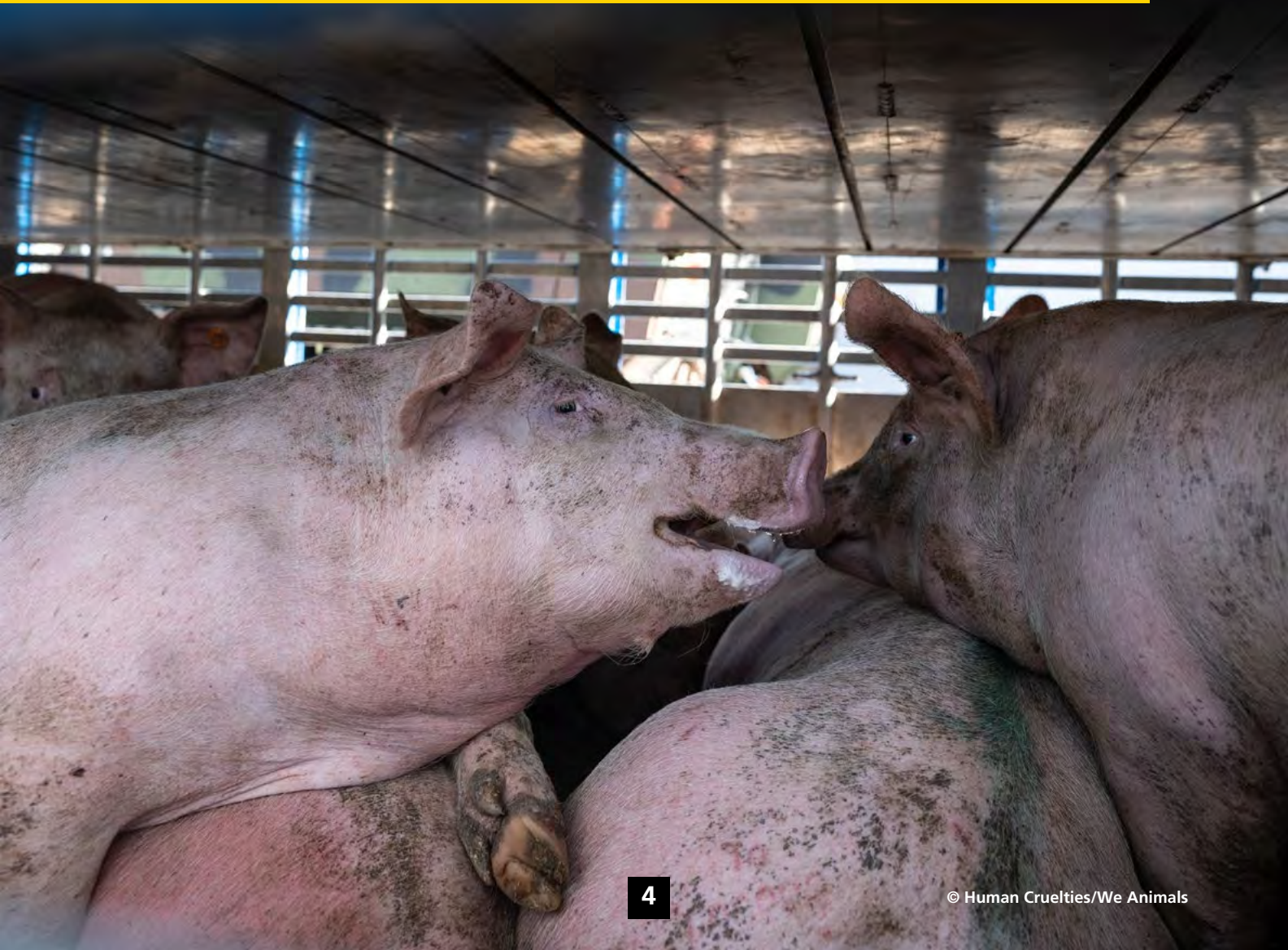
Regionalne wytyczne polskiego Centrum Doradztwa Rolniczego obejmują podstawowe zalecenia dla hodowców, takie jak zapewnienie zwierzętom cienia i wody oraz ograniczenie transportów. Podobne informacje podają publikacje rolnicze, przedstawiciele branży i okręgowe inspektoraty weterynaryjne, z których część ostrzega hodowców przed wysokimi temperaturami. Brakuje jednak spójnej strategii ogólnokrajowej.

Praca Ministerstwa Rolnictwa nad łagodzeniem skutków zmian klimatycznych opiera się na założeniach unijnego Zielonego Ładu. Polska korzysta z funduszy unijnych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, w tym z programu dofinansowania instalacji inteligentnych systemów wentylacyjnych oraz zapewnienia dostępu do wybiegów i schronień dla świń i krów, by zmniejszyć zagrożenie stresem cieplnym.

Dodatkowe wytyczne przedstawia Strategiczny Plan Adaptacji (SPA 2020), którego celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju przy zmieniających się warunkach klimatycznych. Rozwiązania, które proponuje dla hodowli zwierząt to m.in. monitorowanie wpływu zmian klimatycznych na zwierzęta i produkcję rolną, zapewnianie wczesnych ostrzeżeń oraz ulepszanie budynków inwentarskich tak, by lepiej chroniły zwierzęta przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. To wciąż za mało.

Konieczne jest bardziej holistyczne podejście, obejmujące odejście od hodowli przemysłowej na rzecz bardziej zrównoważonych, przyjaznych dla klimatu i środowiska praktyk oraz ograniczenie nadmiernego spożycia produktów pochodzenia zwierzęcego.

Nawet mając dostęp do wody, świny cierpią z powodu odwodnienia i przegrzania. Metalowa konstrukcja pojazdu kumuluje ciepło, stwarzając warunki jak w piekarniku, pogłębiając dyskomfort i stres świń w transporcie. Zdjęcie z Polski.

Konieczne są następujące zintegrowane środki łagodzące i adaptacyjne ze strony rządów:

- **Wspieranie rolników w odejściu od intensywnego rolnictwa na rzecz systemów przyjaznych dla klimatu i przyrody, produkujących żywność w granicach możliwości naszej planety, przekierowanie wsparcia publicznego na systemy agroekologiczne i regeneracyjne, które priorytetowo traktują produkcję roślin strączkowych, pełnoziarnistych, owoców, warzyw i orzechów, oraz na hodowlę zwierząt o wyższym dobrostanie i pozytywnym wpływie na przyrodę.** Rządy powinny zapewnić szkolenia wraz ze wsparciem finansowym i technicznym, aby pomóc w odejściu od intensywnych systemów rolniczych na rzecz praktyk bardziej regeneracyjnych i agroekologicznych.
- **Wyznaczenie jasnych celów w zakresie ograniczenia spożycia produktów pochodzenia zwierzęcego w populacjach o wysokim spożyciu i przejście na dietę bogatą w produkty roślinne.** Cele te powinny być zgodne z porozumieniem paryskim, globalnymi ramami działania na rzecz różnorodności biologicznej z Kunming i Montrealu oraz celami zrównoważonego rozwoju ONZ, a także z koniecznością prowadzenia produkcji żywności w granicach możliwości naszej planety. Cele redukcyjne powinny być również wspierane przez holistyczne strategie państwowe, które mogłyby obejmować aktualizację wytycznych żywieniowych, prowadzenie kampanii informacyjnych oraz wprowadzenie programów instytucjonalnych i szkolnych. Środki te powinny inspirować ludzi i społeczności, ułatwiając osiągnięcie celów redukcyjnych.
- **Pomoc rolnikom w przygotowaniach do katastrof klimatycznych.** Zapewnienie hodowcom systemów wczesnego ostrzegania oraz infrastruktury odpornej na zmiany klimatu, tak aby zwierzęta i społeczności były lepiej chronione. Rządy powinny inwestować w wspieranie przejścia na praktyki rolnicze oparte na agroekologii i regeneracji, które sprzyjają łagodzeniu skutków zmian klimatu i adaptacji. Rolnicy powinni również otrzymać wsparcie w opracowywaniu ocen ryzyka i planów awaryjnych, aby przygotować się na katastrofy klimatyczne. Może to obejmować magazynowanie dodatkowej paszy, leków i schronienia dla zwierząt hodowlanych.
- **Zapewnienie, że strategie adaptacyjne otrzymają odpowiednie finansowanie i zostaną wdrożone, szczególnie na globalnym Południu.** Strategie adaptacyjne powinny być monitorowane, aby zapewnić ich skuteczność. W tym celu rządy muszą włączyć środki łagodzące i adaptacyjne dotyczące zwierząt gospodarskich do swoich krajowych planów działania (NDC). Obecnie robi to tylko kilka rządów (Dittmer et al., 2024).
- **Przyjęcie wytycznych i/lub reform prawnych w celu zapewnienia dobrostanu zwierząt podczas katastrof klimatycznych i ekstremalnych warunków pogodowych.** Środki te zapewnią również lepszą ochronę bezpieczeństwa żywnościowego i dóbr materialnych rolników.

[Kliknij i przejdź do pełnego raportu.](#)